

Noua Acropolă

O PRIVIRE FILOSOFICĂ ASUPRA LUMII

numărul 23, septembrie 2026

Don Quijote

Aventura Idealistului

Vâslind împotriva curentului

de Jorge Angel Livraga Rizzi

Învățătura lui Buddha

despre dimensiunea atomilor

Despre sensul filosofic al

Esteticii wabi-sabi

Principiile Noii Acropole

Fraternitate

1. Promovarea unui ideal de fraternitate bazat pe respectarea demnității umane, mai presus de diferențe de sex, culturale, religioase, sociale etc.

Cunoaștere

2. Cultivarea dragostei pentru Înțelepciune prin studiul comparat al filosofilor, religiilor, științelor și artelor, pentru a stimula cunoașterea ființei umane, a naturii și a universului.

Dezvoltare

3. Dezvoltarea celor mai bune aspecte din om, în vederea împlinirii sale, atât ca individ, cât și ca membru activ al societății.
Acțiunea în armonie cu natura, cu scopul de a îmbunătăți lumea.

Noua Acropolă București

str. Bucegi nr. 41, sector 1, București
+40 744 323 861
na-bucuresti@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Brașov

str. Toamnei, nr. 5, Brașov
+40 731 371 249
na-brasov@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:30

Noua Acropolă Cluj-Napoca

str. Horea nr. 10, ap. 9, Cluj-Napoca
+40 740 066 658
na-cluj@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Constanța

str. General Manu nr. 24, Constanța
+40 741 080 803
na-constanta@noua-acropola.ro
luni-vineri 17:30–21:30, weekend 15:00–20:00

Noua Acropolă Iași

str. Vasile Lupu nr. 23, ap. 2, Iași
+40 741 394 303
na-iasi@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–22:00

Noua Acropolă Oradea

str. Bicașului nr. 1A, Oradea
+40 742 999 276
na-oradea@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–22:00

Noua Acropolă Sibiu

str. Grigore Ureche nr. 2A, et. 1, Sibiu
+40 723 332 633
na-sibiu@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Timișoara

str. Gheorghe Lazăr nr. 5, et. 2, ap. 17, Timișoara
+40 726 213 588
na-timisoara@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:00, sâmbătă 16:00–19:00

4 Principiile Noii Acropole:
Cunoașterea

5 Vâslind împotriva curentului

8 Învățătura lui Buddha despre
dimensiunea atomilor

11 Don Quijote. Aventura Idealistului

15 Toamna în cultura populară
românească

18 Despre sensul filosofic al esteticii
wabi-sabi

20 Jane Goodall

22 Maimuțele și lumea lor

25 Charis sau despre Grație

26 Parmenide

28 De pe băncile școlii de filosofie
Noua Acropolă

30 Ziua Artelor

34 Conferințe, Dialoguri, Evenimente

Editor Noua Acropolă România

Director Ivo Ivanovici

Redactor-șef Sonia Ivanovici

Redacție Corina Munteanu
Alexandra Stancu
Mara Pilat

Distribuție și
comunicare Mihaela Brătuianu
Laurențiu Plăcintă

Tehnoredactare și
grafică Florin Ganea
Dan Carp
Paula Dron

Adresă de contact na-bucuresti@noua-acropola.ro

Principiile Noii Acropole: Cunoașterea

Ivo Ivanovici

Continuăm prezentarea principiilor Școlii de Filosofie Noua Acropolă.

Cel de-al doilea principiu se referă la actul cunoașterii și este formulat după cum urmează:

Cultivarea dragostei pentru Înțelepciune prin studiul comparat al filosofiilor, religiilor, științelor și artelor, pentru a stimula cunoașterea ființei umane, a naturii și a universului.

Este necesar azi, în contextul lumii interconectate și interdependente, să studiem patrimoniul culturii umane, prezervat sub forma cunoștințelor, realizărilor tehnice, expresiilor artistice, concepțiilor politice sau ideilor și credințelor religioase foarte variate, dobândite în timp pe toate meridianele și de oameni foarte diferiți. Căci, ele toate vorbesc despre ființa umană, în esență mereu aceeași, neschimbată. De când lumea omul a încercat să cunoască natura obiectivă și subiectivă, și-a dat silința să deslușească tainele spiritului și a exprimat prin artă neliniștea intelectuală, intuiții și sentimente. Dintotdeauna, oamenii se îndrăgosteau, își trăiau bucuriile și amărăciunile, se adresau unui viitor mai bun și, pentru a și-l apropia, munceau fie în singurătate sau angrenați în grupuri mai mici sau mai mari, unite printr-un țel comun. Scena, decorul și actorii se schimbă dar drama umană rămâne la fel. Iar toate avatarurile rămân întipărite, precum în straturi geologice, în tradiții și, mai larg, în cultura universală, aflată în epoca noastră, grație puternicelor mijloace de comunicare și de transmitere a informației, la dispoziția tuturor acelor care își propun să fie o parte conștientă a lungii aventuri umane (și nu doar a propriei sale existențe), ca urmași legitimi ai trecutului și precursori ai viitorului.

*Grup statuar dedicat educației
Piața College Chowk, Daska, provincia Punjab, Pakistan
Foto: Amir Sohail, pexels*

Din perspectiva unor filosofi care caută adevăr și sunt îndrăgostiți de înțelepciune (cunoașterea principiilor și a finalităților pusă în practica vieții), avem oportunitatea și, chiar, datoria, de a ne cunoaște pe noi înșine, de a cunoaște ceilalți oameni și, mai mult decât atât, de a cunoaște universul și natura cosmică din care facem parte pentru a descoperi astfel ceea ce unește toate lucrurile și poate constitui sămânța viitorului. Ceea ce a fost, este azi și va fi mâine.

Nu în ultima instanță, cunoașterea este strâns legată de demnitate. În locul ignoranței oarbe și confruntări nesfârșite între slujitorii intereselor egoiste, cunoașterea reciprocă permite refacerea podurilor surpate și acordarea valorii juste fiecăruia, pe parcursul unui drum anevoios de unire prin armonizare a opuselor.

Pentru sfârșit am ales câteva fraze inspirative.

Nilakanta Sri Ram:

Cunoașterea de sine este singura temelie a oricărei schimbări sau transformări profunde în noi înșine. Având originea lăuntrică, asemenea transformări sunt durabile, au calitate spirituală pură și nu se pot estompa nici vesteji.

Adevărata cunoaștere vine atât din inimă, cât și din minte. Ea nu este o simplă percepție mentală a formelor sau cunoașterea naturii lor materiale ci trebuie să cuprindă sufletul lucrurilor, ideile divine pe care acestea le adăpostesc

Cunoaștem cu adevărat un lucru sau un om numai atunci când răspundem la ceea ce este bun și frumos în el.

Jorge Angel Livraga:

Mai presus de cunoașterea care separă, trebuie să aducem Înțelepciunea care unește. ♡

Vâslind împotriva curentului

Prof. Jorge Angel Livraga Rizzi

Fondator și primul Director Internațional al Noii Acropole

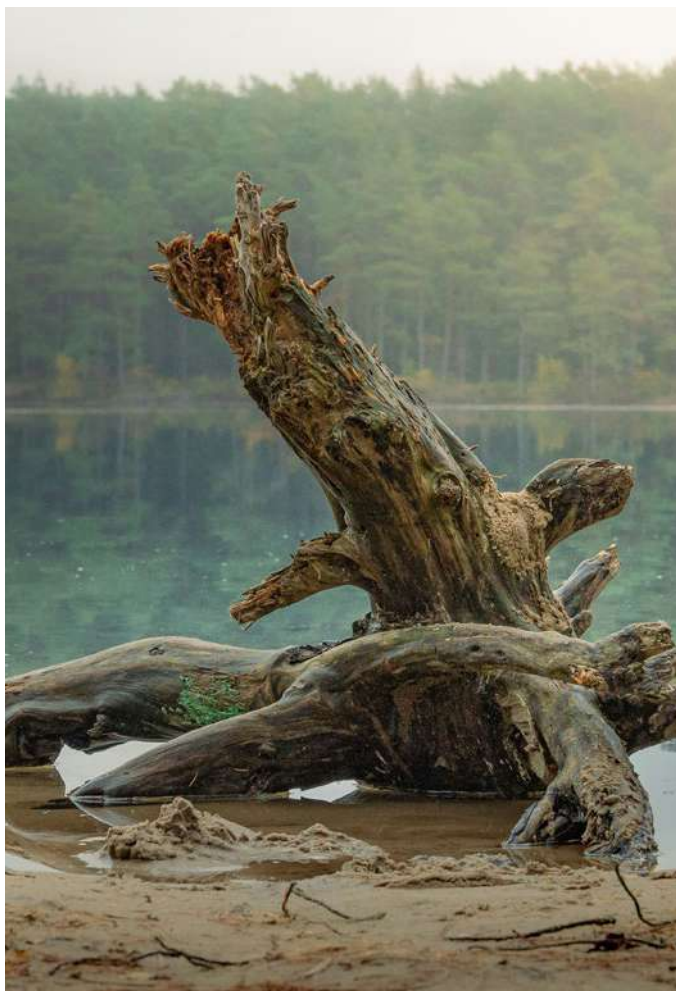
Rio Bianco
Hornopirén, Los Lagos, Chile
Foto: Daniel Arroyo, Unsplash

„Diferența dintre un trunchi care plutește și o barcă făcută din același lemn este că aceasta din urmă are vâsle și poate înainta contra curentului.” — Dr. N. Sri Ram

Am ascultat aceste cuvinte rostite chiar de Sri Ram, în deja îndepărtata mea tinerețe. Fraza nu făcea parte din niciunul dintre discursurile sale și nu știu dacă a inclus-o în vreo carte. A apărut spontan într-o conversație.

Am meditat mult asupra ei și, când a venit vorba de întruchiparea celor mai înalte Idealuri într-o Școală de Filosofie în manieră clasică, parabola bușteanului și a bărcii și-a lăsat amprenta asupra fiecărui gând, sentiment și activitate.

În general, oamenii sunt asemenea trunchiurilor de copac aruncate în râul vieții: la început intacte și uscate, mai târziu lovite și ude, plutesc în derivă în sensul curentului sau a ramificațiilor sale deviate de cei ce au puterea

Trunchiurile umane
Foto: Jonas Binderup, Unsplash

în lume... Iată-le! Înaintează astfel, ciocnindu-se într-o violență inutilă, murdare și noroioase, fără direcție sau port fix, până când se sfărâmă în așchii și dispar de la suprafață în acest râu care nu se oprește niciodată din curgere și a cărui origine și destinație nu le cunoaștem.

Biete trunchiuri de copac rupte, tăiate, târate dintr-o parte în alta și abia reușind prin greutatea lor să opună rezistență curentului. Turma întunecată alunecă gemând în mersul său neobosit, dar... atât de obositor! Ziua, soarele dezvăluie putregaiul întunecat al scoarței, iar noaptea, tumultul umbrelor se întinde întotdeauna pe orizontală și doar în mod excepțional se ridică un capăt spre stelele îndepărtate.

Fluviul trunchiurilor de copac!

Sunt din ce în ce mai multe și se lovesc unele pe altele, se chinuie, se rup în bucăți... fluviul trunchiurilor de copac!... Cât de mult am meditat asupra lui!

Dar an după an am învățat tehnicile aproape uitate de dăltuire și cioplire a lemnului... acel lemn din care suntem făcuți toți. Lovituri rapide de secrete la suprafață și cărbune încins în adâncime, reluate continuu. Experiența, deși inspirată de Marii Maeștri ai Omenirii, este întotdeauna dureroasă și are o durată infinită... Trebuie să sapi adânc, acolo unde egoismul și lășitatea își împletesc fibrele răsu-cite, iar iluzia te face să crezi că tu ești trunchiul și că te

distrugi pe tine însuși. Dar lucrătorul perseverent, mânat de o voință superioară tuturor lamentațiilor materiei pe jumătate putredă, își continuă sarcina.

Încetul cu încetul, lemnul cândva necioplit se transformă într-o ambarcațiune. Se conturează prora ascuțită și pupa rotundă. Rana de odinioară, cavitatea, este acum un receptacol șlefuit pentru Sufletul Călător.

Din resturi s-au făcut vâslele flexibile care, după cum sunt mânuite, vor da un impuls și în același timp vor sluji ca timonă. Și cu răbdare, se vor șlefui marginile grosolane, până când se vor transforma în borduri ușoare și solide.

Și... astfel am făcut barca!

Mulțimea de bușteni o privește cu un amestec de uimire și de repulsie; pare goală, inconsistentă, inutilă, comică, periculoasă, de unică folosință. Dar nu e un buștean ... e o barcă! Și mai mult, vâslește de obicei împotriva curentului. Asta e de neiertat! Să nu fie la modă, să nu-și schimbe culoarea odată cu noroiul care vine? Să aibă propria culoare și să vâslească deasupra noroiului, abia atingându-l?... De neconceput!

Și membrii ciudați ai echipajului?

Ei spun că nu suntem toți la fel, că dacă am fi, am putea greși cu toții împreună fără nicio speranță de sprijin reciproc, că egalitatea nu există în Natură, nici nu este posibilă sau de dorit. Ei spun că diferențele sănătoase îmbogățesc

Construirea bărcii
Foto: Ismail Nv, Unsplash

Călătoria bărcii

Foto: Alexey Demidov, Unsplash

întregul și îl salvează de plictiseală și de mentalitatea de turmă. De asemenea, spun că diferitele religii sunt adaptări în spațiu și timp ale aceluiași Mesaj și că, prin urmare, niciuna nu este mai bună sau mai rea decât alta, deoarece, în afară de acel scurt Mesaj, tot restul a fost adăugat de oameni, cu ignoranța și dorințele lor... și că s-au copiat unii pe alții de-a lungul a mii de ani.

Ei afirmă că nu cred în Dumnezeu, ci că știu că El există și că această existență este evidentă de la sine. Este suficient să cunoști și să parcurgi drumurile care duc la descoperirea Lui. Ei spun că sufletul este nemuritor și incoruptibil și că nu ar trebui confundat cu veșmintele și deghizările pe care le adoptă periodic. Ei spun că dacă există iertare, aceasta se află dincolo de răscumpărare, conform legii acțiunii și reacțiunii, care este o lege mecanică a naturii: cine seamănă grâu culege întotdeauna grâu, mai devreme sau mai târziu, iar cine seamănă spini va obține doar spini.

Miracolul nu există ca atare, există doar niveluri ale cunoașterii. Manifestarea fenomenală este secundară; sacerdotul babilonian care îi orbea pe cei din jur cu micile sale fulgere artificiale care îi treceau dintr-o mână în alta, ar fi azi un simplu electrician. Și Sfântul Patriciu – un chimist care știe ce se întâmplă când se toarnă apă peste fosfor alb sau var nestins.

Barcagiul nu are nevoie de cârje înșelătoare. El caută și găsește treptat adevărul. Depune efort pentru a vâsli și discerne lucruri pe care alții nu le văd, căci vâslește împotriva curentului. El urcă pe apă spre izvoarele ei pure și necontaminate. Există entuziasm în sufletul său și se desfată cu umor și lucruri frumoase.

Nu-i plac zgomotele cacofonice și se bucură de armonioasele melodii ale lui Strauss, de catedralele de lumină și umbră ale lui Wagner și de sonatele intime ale lui Mozart. Nu pretinde că vede dincolo de amestecul de ochi, nasuri și cozi ale moderniștilor și preferă să meargă prin zăpadă alături de Goya, să privească cerul cenușiu al lui

Velázquez, să se minuneze de lacrimile cristaline ale unui El Greco sau să se piardă pe străzile fantastice ale picturilor murale din Pompei.

Nu crede că drogurile sunt un lucru bun, ci rău, pentru că cei care le consumă abuziv devin bestii degenerate care fură și ucid pentru a le obține în continuare. Nici nu crede în beția murdară a strigătelor zgomotoase și a râgăiturilor înăbușite.

Da, el crede într-o ordine armonioasă și vitală care transcende mecanismul orb al programelor deja fabricate de alții. El crede în libertate în măsura în care există oameni care o prețuiesc și respectă libertatea celorlalți. El crede în voință, bunătate și dreptate, și consideră că o lume fără aceste virtuți este o bilă de lut care trebuie modelată armonios, depășind toată rezistența materiei brute. El crede într-o lume nouă și mai bună... dar pentru ca ea să apară la orizontul nostru, trebuie să existe mulți vâslași noi și mai buni. Cei care se abandonează râului vieții în mijlocul slăbiciunilor și lamentărilor sunt măturați inexorabil spre distrugerea lor fizică, psihologică și mentală.

El crede într-o știință în slujba omenirii, a animalelor, a plantelor și, mai presus de toate, a planetei în întregime, căci este casa noastră cosmică pe care noi acum o distrugem și o destabilizăm. El consideră că în reînnoirea naturală a vieții, structurile ei învechite și inutile trebuie să cedeze locul unora noi, tinere și puternice, libere de complexe și limitările care deja miros a putrefacție, căci sunt cadavre ale căror membre sunt mișcate de forța banilor și a puterii, într-o oribilă șaradă a vieții.

Și... mai presus de toate... membrii echipajului cred în ei înșiși și în barca pe care au construit-o.

În timp ce călătoresc pe râul vieții, mulți oameni cu inimă tânără și minte lucidă se apucă de treabă, transformând buștenii în bărci, pentru a cunoaște minunata aventură spirituală a vâsliului împotriva curentului. 🍷

Învățătura lui Buddha despre dimensiunea atomilor

José Carlos Fernández
director Noua Acropolă Portugalia

Articol publicat în 26.03.2021, *Enseñanza del Buda sobre el tamaño de los átomos* – Biblioteca de Nueva Acrópolis.

Printr-o lectură simbolică și științifică a textelor antice, acest articol dorește să traseze o punte între înțelepciunea milenară și descoperirile științifice moderne, explorând precizia uimitoare a cunoașterii atomice în India vedică, unde Buddha, Rishii și înțelepții trecutului apar ca maștri ai unei științe interioare uitată.

Foto: Frans Daniels, Unsplash

„Îți voi măsura câți atomi ai soarelui
sunt, dintr-un capăt într-altul, într-o yojana!
Apoi, cu promptitudine și pricepere, micul Prinț
a explicat numărul total de atomi reali.
Vishvamisra a auzit aceasta cu uimire și a spus,
privind copilul direct în ochi:
Tu ești Maestrul maestrilor tăi;
tu, și nu eu, ești cel care este un guru.
O, te ador, dulce Prinț!”

Când citim acest fragment din faimosul poem al lui Edwin Arnold, „*Lumina Asiei*”, dedicată lui Buddha², credem că măsura pe care o primesc atomii soarelui și puterile lui zece (pe care matematica le numește „*numere mari*”, iar hinduismul antic „*lotus*”) ar fi simbolică sau că s-ar baza pe superstiții ciudate. Dar suntem uimiți de demonstrația matematicianului, teologului și poetului vedic Subhash Kak³, care arată pe baza unui comentariu din secolul X la Vede, că brahmanii cunoșteau viteza luminii cu o precizie uimitoare.

De unde au obținut ei aceste cunoștințe și ce metodologii au folosit?

În cartea sa „*Numere remarcabile*”, matematicianul Lamberto García del Cid⁴ discută numărul 108.470.495.616.000 și susține că tocmai cu acest număr Siddhartha Gautama, viitorul Buddha, a răspuns la întrebarea matematicianului Arjuna: câți atomi înșiruiți formează o yojana. Nu afirmă explicit acest lucru, dar textul pe care își bazează afirmația aparține Sutrei Lalita Vistara, una dintre marile cărți clasice ale tradiției Mahayana despre viața lui Buddha. Ceea ce este surprinzător este că, făcând calculul (împărțind o yojana, adică 14,6 km, la numărul dat de Buddha, 108.470.495.616.000), obținem un rezultat de $1,34 \times 10^{-10}$ metri, sau 1,34 angstromi⁵. Acum, conform comunității noastre științifice, diametrul unui atom de hidrogen („*un atom al soarelui*”) este de aproximativ 1×10^{-10} metri, sau 1 angstrom. Aceasta înseamnă că acest număr de atomi înșiruiți ne oferă într-adevăr distanța unei yojana!

1 Yojana este o unitate de măsură a distanței folosită în India antică în perioada vedică, egală cu distanța parcursă de armata regală într-o zi, estimată la aproximativ 14,6 km

2 Poemul lui Edwin Arnold, *Lumina Asiei*, este o operă epică ce relatează viața și vremurile prințului Siddhartha Gautama, care a devenit Buddha după ce a atins iluminarea. Este o operă majoră ce a impresionat mulți oameni, inclusiv pe Mahatma Gandhi. Poemul este o încercare de a descrie legenda lui Buddha și filosofia sa.

3 Articolul Viteza luminii în cosmologia puranică: https://www.researchgate.net/publication/2179548_The_Speed_of_Light_and_Puranic_Cosmology

4 Cartea lui Lamberto García del Cid, *Numere remarcabile*: 0, 666 și alte ciudățenii numerice, explorează diverse tipuri de numere, evidențiind caracteristicile lor unice. A fost publicată în franceză în 2013.

5 Angstromul (Å) este o unitate de măsură egală cu 10^{-10} metri. A fost folosită în principal pentru măsurarea lungimilor de undă ale luminii și a dimensiunilor atomice. De asemenea, este egală cu o zeime de miime de micrometru. În zilele noastre, angstromul este mai puțin comun, nanometrul fiind folosit mai frecvent pentru măsurători similare.

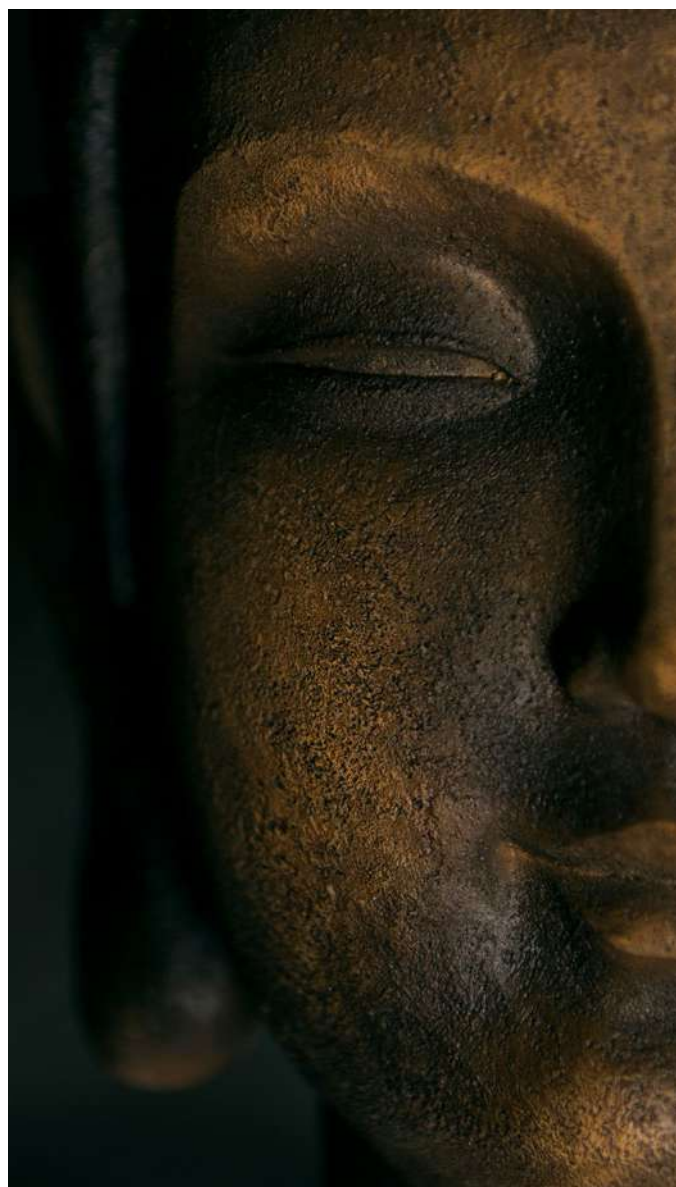

Foto: Taiyou, Unsplash

Este la fel de uimitor, atunci când citim Vishnu Purana, să vedem că termenul folosit pentru a desemna unitatea indivizibilă, *Paramanu*, măsoară $1,5 \times 10^{-15}$ metri, în timp ce diametrul nucleului atomului de hidrogen este conform fizicii nucleare actuale, de $1,7 \times 10^{-15}$ metri. Cu alte cuvinte, este o măsurătoare, ca și cea precedentă, aproape identică.

Ce instrument folosea știința vedică? Era oare viziunea interioară, așa cum ni se spune despre Rishi, că examinau cu ea funcționarea internă nu numai a materiei, ci a oricărui subiect pe care doreau să-l studieze? Așa a apărut oare *Doctrina Secretă*, comentată de Helena Petrovna Blavatsky, ca sinteză supremă a tuturor cunoștințelor accesibile minții umane, compilate în mii de volume în biblioteci ascunse în cripte subterane?

Să ne amintim experimentele de acest tip efectuate de Annie Besant și Leadbeater⁶, reflectate în lucrarea lor „*Chimia ocultă*” din 1908. Ei erau discipoli, departe de a fi înțelepți perfecți, și prin urmare ne imaginăm că viziunea lor interioară nu era perfect precisă. Înțeleptul perfect este

6 Liderii Societății Teosofice la începutul secolului al XX-lea

Foto: Mirko Bozic, Unsplash

cel care, așa cum afirmă textul mistic *Glasul Liniștii*, „*stă ca un stâlp alb spre apus, pe al cărui chip soarele răsărind al gândului etern își revarsă primele valuri cele mai glorioase. Mintea sa, ca un ocean liniștit și nemărginit, se întinde în spațiu fără țărm. El ține viața și moartea în mâna sa puternică...*” El este, de asemenea, cel care „*ajută Natura și muncește odată cu ea; atunci Natura îl va socoti ca pe unul dintre creatorii săi și i se va supune.*” Și în fața lui, ea va deschide larg ușile către profunzimile secrete și îi va dezvălui comorile ascunse în pânțele ei pur. Comori necontaminate de mâna materiei, văzute doar de ochiul lui Spiritului, un ochi care nu se închide niciodată și pentru care nu există vâl care să-i acopere tărâmurile.

Francis Aston (1877–1945), cel ce a primit Premiul Nobel pentru Chimie în 1922, a lucrat la identificarea izotopilor de neon în timp ce studia manuscrisul despre *Chimia*

Ocultă, care explora viziunea intraatomică prin metode de clarviziune. El însuși a afirmat acest lucru în primele sale interviuri și articole, dar ulterior a fost sfătuit, dacă dorea să primească Premiul Nobel, să nu mai spună că urma-se pas cu pas instrucțiunile teosofilor mistici (considerate inacceptabile) pentru a evita interferențele perturbatoare.

Dar nu mai contează, deoarece Adevărul este ca aurul printre alte metale: este pur, imuabil, rămânând identic cu sine însuși, în timp ce totul se fărâmițează în praf. Este mai puternic decât toate construcțiile mentale ale imaginației, căci este indestructibil și își găsește întotdeauna discipoli care, uniți cu energia sa, nu se tem de nimic... și astfel știința progresează și sufletul uman crește, secol după secol, mileniu după mileniu. Iar cei care atacă astăzi vor apăra aceste adevăruri mâine, căci aceasta este evoluția științei și trezirea conștiinței. ♀

Don Quijote

Aventura Idealistului

Mara Pilat

Unul dintre cele mai originale și mai îndrăgite personaje ale literaturii universale este *Ingeniosul hidalg Don Quijote de la Mancha*⁽¹⁾. Luptând cu uriașii metamorfozați în mori de vânt și cu vrăjitorii care preschimbă lucrurile, ne îndeamnă să discernem între ce este iluzoriu și ce este real în lumea noastră.

Cartea se poate citi în mai multe chei de interpretare: ca o parodie a romanelor despre cavaleri, ca o frescă a societății spaniole, în cheie istorică și biografică, sau ca aventura idealistului, în cheie filosofică și profundă.

Viața autorului Miguel de Cervantes (1547–1616) a fost una de aventură, generozitate, curaj și simț al onoarei. El este intrinsec legat de personajul său. Așa cum afirmă scriitorul însuși la finalul operei: „*doar pentru mine s-a născut Don Quijote și eu pentru el; el a știut să făptuiască, iar eu să scriu, noi amândoi suntem una.*”⁽¹⁾

Povestirea urmărește tiparul *călătoriei eroului*. Ne prezintă o situație inițială, o criză care declanșează plecarea în aventură, confruntarea cu probele și reîntoarcerea la punctul de unde a plecat, dar transformat.

Înțeles ca un roman alchimic, numele personajului reflectă nivelurile de evoluție interioară. Inițial e oarecum anonim, cu apelativul Quijada sau Quesada. Apoi se înobilează sub numele de Don Quijote, iar în timpul probelor se numește Cavalerul Tristei Figuri, apoi Cavalerul Leilor. În final devine Alonso Quijano cel Bun.

Povestea începe într-un sat de prin La Mancha, în care trăia un hidalgo (mic boier de țară) în vârstă de 50 de ani. Este un bărbat cu o viață modestă, nu a realizat nimic remarcabil, iar pentru el chemarea la aventură vine aproape ca un reproș, ca o întrebare răscolitoare: *ce ai făcut cu viața ta?* Inspirat de virtuțile cavalești, ilustrate în romanele pe care le citea cu pasiune, decide că aceasta este identitatea pe care vrea să o cucerească: el dorește să fie cavaler!

Pregătindu-se pentru plecare, primul lucru pe care îl face este să curețe armele care aparținuseră străbunilor săi, care erau mâncate de rugină și mucegai, dar pe care le dreg cum poate mai bine. În cheie simbolică, armele sunt virtuțile, puterile sufletului, care nu au fost de mult timp puse la încercare.

Al doilea pas este să îi dea un nume gloabei sale, Rușinante, numai piele și os, dar pe care eroul îl consideră „*cel mai din soi exemplar din câți își mâncau pâinea pe lume.*”⁽¹⁾ Calul reprezintă mâna destinului, cel care îi va scoate în cale probele cu care trebuie să se confrunte.

Ultimul pas este să caute o doamnă de care să se îndrăgostească, întrucât cavalerul rătăcitor fără iubire e „*ca un pom fără frunze și ca un trup fără suflet.*”⁽¹⁾ Își amintește de o tânără țărăncă de care fusese cândva îndrăgostit, deși ea nici nu știuse, nici nu bănuise. Ei îi dă titlul de doamnă a gândurilor sale și o numește Dulcineea din Toboso. Aceasta reprezintă Idealul său, norma sa etică cea mai înaltă, Acropola sa interioară: „*Tot ce am realizat, realizez și voi realiza cu ajutorul armelor în viața aceasta se trage din fa-voarea pe care mi-o face și din faptul că sunt al ei.*”⁽¹⁾

Don Quixote and Sancho Panza (1868)
Autor: Honoré Daumier (1808–1879)
Neue Pinakothek, Munchen, Germania
Foto: Wikimedia Commons

Așa că într-o dimineață, înainte de ziuă, „*părăsindu-și pufurile trândave*”⁽¹⁾, încăleacă pe Rușinante, înarmat cu toate armele sale și pornește pe câmp, pentru a îndrepta tot soiul de injustiții, pentru sporirea onoarei sale și slujirea propriei sale țări.

El trece prin diverse peripeții care devin inteligibile dacă le citim într-o cheie filosofică.

Care este sensul luptei lui Don Quijote? Îl aflăm chiar din afirmațiile eroului: „*Sancho, prietene, trebuie să știi că eu m-am născut prin voia cerului în Vârsta noastră de Fier ca să o readuc în ea la viață pe cea de Aur sau Aurită, cum obișnuiește a se numi. Eu sunt cel pentru care sunt păstrate pericolele, mărețele isprăvi, faptele vitejești. Eu sunt cel care trebuie să reînvieze Masa Rotundă!*”⁽¹⁾

Foarte des, Cervantes folosește expresia „*vremurile ticăloase în care trăim.*”⁽¹⁾ Prin fiecare întâmplare, Don Quijote ne demonstrează de ce este nevoie de această luptă, care sunt excesele omenirii împotriva cărora trebuie să lupte.

Don Quixote and Sancho Panza (1868)
 Autor: Honoré Daumier (1808–1879)
 Muzeul Hammer, Los Angeles, Statele Unite ale Americii
 Foto: Wikimedia Commons

Principală caracteristică a lui Don Quijote este că e de neabătut, dâr, că se ridică de fiecare dată când este doborât. Celelalte personaje îi fac toate relele posibile: îl lovesc, îi ard biblioteca, își bat joc de el, îl jefuiesc, îl izolează într-o cușcă. El nu se dă bătut niciodată, convins de importanța și de siguranța misiunii sale. Curajul său nu vine dintr-un teribilism, ci dintr-o convingere profundă. Don Quijote luptă pentru reînnoirea lumii, pentru a construi o lume mai bună, luptă pentru un Ideal!

Don Quijote este, înainte de toate, un idealist. Un idealist este cel ce a văzut și a perceput Ideile. Este vorba de marile arhetipuri despre care ne vorbește Platon: Binele, Frumosul, Adevărul și Justiția.

Un leitmotiv care apare în operă este că lumea materială ar fi o iluzie, că lucrurile nu sunt ceea ce par. Don Quijote vede o lume, ceilalți văd o altă lume. Don Quijote e convins că e urmărit de vrăjitori care preschimbă realitatea. Totul curge, așa cum afirma filosoful presocratic Heraclit. Dar în spatele schimbărilor permanente există câteva invariabile, câteva constante și acestea sunt Arhetipurile, sau marile Idei. Pe acestea le percepe idealistul, pentru ele luptă, dorind să le aducă în viața sa și în lume.

În desfășurarea acțiunii, eroul își ia un însoțitor, Sancho Panza, pe care îl convinge să-i fie scutier. Sancho Panza este un țăran cam sărac cu duhul, vrăjit de cele povestite

de Don Quijote despre cavalerii rătăcitori și scutierii lor. Totuși, el urmărește și un scop personal și anume dorința de a ajunge guvernator al unei insule. Sancho Panza este fidel lui Don Quijote, îl ajută și îl susține de multe ori, dar el nu luptă pentru marile idealuri, ci motto-ul său este *burta plină și inima ușoară*.

Ce reprezintă Don Quijote și Sancho Panza? Sunt două aspecte, două realități din fiecare dintre noi. Don Quijote e înalt și slab, ca o axă verticală, în timp ce Sancho e scund și orizontal. În fiecare dintre noi există un Don Quijote, un idealist care e dispus să lupte pentru valori, pentru principii, și un Sancho, un aspect personal care vrea să mănânce, să doarmă și să se afirme.

Don Quijote nu luptă împotriva lui Sancho Panza, nu vrea să îl domine, ci relația celor doi sugerează armonizarea opuselor. Sancho are grijă de Don Quijote, care de altfel ar uita să mănânce și să se odihnească dacă nu i-ar aminti scutierul său. La rândul său, Don Quijote îl face mai înțelept pe Sancho. Într-una din ultimele probe, din gluma unor nobili, Sancho e numit guvernator peste un sat și îi surprinde pe toți prin înțelepciunea deciziilor sale. O parte din discernământul său vine din sfaturile lui Don Quijote, alta din proverbele populare din care extrage esența. Chiar și după ce gluma se termină, în localitate vor rămâne legile date de scutier, sub forma *Constituțiilor guvernatorului Sancho Panza*.

Monument pentru Miguel de Cervantes
 Plaza de España, Madrid, Spania
 Foto: Wikimedia Commons

Numeroasele aventuri ale celor doi relevă adevărata natură a lui Don Quijote, cea eroică. Probele sale sunt ne-numărate: el se confruntă cu uriașii transformați în mori de vânt, afirmând „*Treburile războiului sunt mai mult ca altele supuse unei necurmăte metamorfoze*”⁽¹⁾; cu un grup de actori mascați care sugerează măștile folosite pentru a intimida; cu un teatru de păpuși adică cu cei care creează și întrețin iluzii, etc. Don Quijote transformă fiecare luptă într-o victorie morală dând dovadă de curaj, onoare, demnitate, generozitate. În slujba sa pentru un ideal, se cunoaște pe sine și se autodepășește.

După numeroase peripeții, întoarcerea în satul natal se datorează înfrângerii în fața Cavalerului Albei Luni. Acesta este prietenul său, Samson Carasco, care îl provoacă la duel afirmând că doamna sa e mai frumoasă decât Dulcineea din Toboso. Don Quijote acceptă duelul împreună cu condiția ca cel învins să depună armele și să renunțe la cavaleria rătăcitoare. Eroul nostru este învins în luptă, dar, cel mai important, nu renunță la neasemuita Dulcineea. „*Don Quijote, snopit și buimăcit, fără a-și ridica viziera, ca și cum ar fi vorbit dintr-un mormânt, cu voce slăbită și bolnavă, zise: – Dulcineea din Toboso este cea mai frumoasă femeie din lume, iar eu cel mai nefericit cavaler de pe pământ, și nu se cuvine ca slăbiciunea mea să știrbească adevărul acesta. Înfige, cavaler, lancea și ia-mi viața, de vreme ce onoarea mi-ai luat-o.*”⁽¹⁾

Ilustrație după Don Quijote (1921) — Gordon Frederick Browne
Foto: Wikimedia Commons

În La Mancha. Dulcinea din Toboso (1898) — Cecilio Plá
Foto: Wikimedia Commons

“With him rode a woman in Moorish dress.”

Fără Dulcineea nimic din parcursul său nu are sens: „*Ea luptă și învinge prin mine; eu trăiesc și respir prin ea.*”⁽¹⁾

În finalul cărții, cavalerul și scutierul se întorc acasă. Grav bolnav, Don Quijote doarme un somn de șase ore, iar când se trezește nu se mai crede cavaler rătăcitor, ci afirmă că este Alonso Quijano cel Bun și în scurt timp moare. Eroul se întoarce transformat după probe. A cucerit Binele, este mulțumit de viața sa, este individualizat. În călătoria eroului cuceririle nu sunt materiale, ci spirituale.

Don Quijote este asemenea celui ce a ieșit din peștera alegorică a lui Platon. Nouă ni se adresează întrebarea: cine este cel nebun cu adevărat? Don Quijote, cu a sa nebunie divină, care luptă pentru valori, sau cei ce sunt în-lănțuiți în fața umbrelor și se mulțumesc cu o înțelegere îngustă și sumară a realității?

Așa cum Don Quijote a fost inspirat de romanele de odinioară, sufletele eroice de astăzi vor fi inspirate de exemplul său. Așa cum însăși eroul nostru afirmă, în mod metaforic: *lumea cel mai mult de cavaleri rătăcitori are nevoie!*⁽²⁾

Bibliografie

- [1] CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de – *Ingeniosul hidalgo Don Quijote de la Mancha*, Noua ed. a Academiei Regale Spaniole, adapt. de Arturo Perez-Reverte, trad. Sorin Mărculescu, București, Humanitas, 2016
- [2] FRANK, Bruno – *Cervantes*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1969

Toamna în cultura populară românească

Dăini, rituri și simboluri ale trecerii

Dana Șopterean

Foto: Ana-Maria D, Unsplash

Toamna este anotimpul marcat cel mai pregnant de ideea de tranziție. Desfășurată pe parcursul a trei luni, fiecare cu propriile caracteristici climatice și simbolice, toamna funcționează ca un liant între extreme: vara, cu exuberanța ei solară, și iarna, cu interiorizarea și tăcerea ei. Este anotimpul frunzelor care își dezvăluie întreaga paletă cromatică, înainte de căderea definitivă, galben, ruginiu, maro, roșu, violet, ca o ultimă manifestare a vieții înaintea repausului.

Toamna vorbește despre recunoștință și mulțumire: este anotimpul roadelor muncii de peste an și al pregătirii pentru noul ciclu. Lumea vie răspunde acestui ritm în feluri diverse: păsările migratoare pornesc spre orizonturi mai prielnice, peștii își reiau migrațiunile periodice între mare și apele dulci, animalele care hibernează își adună proviziile și se retrag în adăposturile alese cu grijă. În toate aceste manifestări se poate citi un principiu comun: toamna este startul unui nou început.

În România, situată în Emisfera Nordică, toamna astromonică începe la echinocțiul de toamnă, în jurul datei de 23 septembrie. Conform tradiției populare însă, toamna începe imediat după 8 septembrie, dată ce marchează un reper calendaristic mai vechi decât periodizarea astronomică modernă.

Septembrie – Răpciune, Vinițel, Vinimeri

Numele lunii septembrie provine din latinescul *septem* (șapte), deoarece în calendarul roman era a șaptea lună. Poporul îi spune Răpciune, Vinițel sau Vinimeri: Răpciune trimite la răcirea timpului – „În luna Răpciuni / *Cad copiii pe tăciuni!*” – iar Vinițel și Vinimeri desemnează perioada culesului viței de vie și a preparării vinului.

Sărbătorile populare ale lunii septembrie marchează atât schimbările climatice ale trecerii spre iarnă, cât și marile munci agricole specifice, precum recoltarea de pe câmp, culesul din vii, grădini și livezi, semănăturile de toamnă. Dintre aceste repere calendaristice fac parte: Simion Stâlpmnicul (la 1 septembrie, începutul calendarului biblic, zi favorabilă observațiilor și prorocirilor meteorologice), Sântămăria Mică (la 8 septembrie, Nașterea Maicii Domnului), Ciuda Arhanghelului (la 6 septembrie), Tecele sau Berbecarii (24–28 septembrie, protejarea casei de cele rele, inclusiv de animale sălbatice precum lupii).

Ziua Crucii sau a Lemnului Sfânt, sau Ziua Șarpelui, sau Cârstovul Viilor (14 septembrie) este una dintre cele mai importante sărbători ale lunii și marchează începutul culesului roadelor. Cu o săptămână înaintea echinocțiului de toamnă, această dată deschide oficial anotimpul recoltei.

Octombrie – Brumărel

Denumirea lunii octombrie provine din latinescul *octo* (opt), deoarece în calendarul roman era a opta lună a anului. În această lună, toamna intră deplin în drepturi și aduce cu ea brumărelul: stratul fin, alburiu, format prin înghețarea particulelor de apă din atmosferă, care acoperă solul, obiectele și plantele. Fenomenul a intrat în conștiința populară și în poezie, așa cum arată versurile culese de Vasile Alecsandri:

„Eu sunt, dragă, Brumărelul, / Îi răspunse voinicelul. / Eu vin seara, pe răcoare, / De mă culc pe sân de floare, / Și când plec voios, cu soare, / După mine floarea moare!”

14 octombrie – Vinerea Mare sau Vinerea celor 12 Vineri marchează sfârșitul anului agricol. De la această dată, ogorul nu se mai seamănă. Sărbătoarea este ținută în județul Neamț de exemplu, ca apărare împotriva unor pericole enumerate precis în tradiție: înec, foc, cumpănă, năpastă, rătăcire și vrăjmăși.

26 octombrie – Sâmedru (Sfântul Dumitru), protectorul ciobanilor, împarte anul pastoral în două anotimpuri simetrice: vara pastorală, între 23 aprilie și 26 octombrie, și iarna pastorală, între 26 octombrie și 23 aprilie, cu miezul timpului la 16 ianuarie (Sânpetru de iarnă). Ziua mai este cunoscută în popor sub denumirea de „Răvășitul oilor” – coborârea turmelor de la stânele din munți spre sate – marcând astfel și încheierea anului pastoral.

În noaptea dinaintea zilei de Sâmedru se aprinde „Focul lui Sumedru”, ceremonial nocturn precreștin de înnoire a timpului calendaristic, asociat în tradiție cu zeul dac

al vegetației. Femeile împart covrigi, prune, nuci, mere și vin, ca mulțumire adusă pământului pentru belșug și ca pomană pentru cei trecuți în neființă. Tăciunii rămași din Focul lui Sumedru sunt duși în livadă, cu credința că vor asigura rod bogat în anul următor.

Noiembrie – Brumar sau Promorar

Noiembrie, luna „brumei mari”, este luna în care toate grânele de toamnă trebuie să fie deja semănate și totul pregătit pentru iernat.

2 noiembrie – Moșii de toamnă / Ziua Morților. În această zi, oamenii merg la morminte, le curăță, le împodobesc cu flori și aprind lumânări pentru a lumina calea celor adormiți. În zona Banatului, sărbătoarea poartă și numele de „Luminație”. Se împart mâncărurile anotimpului: nuci, struguri, plăcinte cu dovleac, grâu fiert și colivă. Odinioară, în anumite regiuni, se dădea de pomană grâu fiert în lapte, amestecat cu unt sau brânză, preparat specific, denumit popular „Moșii de brânză și de lapte” sau „Moșii lui Sfântul Dumitru”.

8 noiembrie – Sfinții Mihail și Gavril. Arhanghelul Mihail este conducătorul oștilor cerești, iar Arhanghelul Gavril este trimisul Bunei Vestiri. În unele zone din Transilvania, de această sărbătoare se coace „turta areșilor” (berbeci despărțiți de oi), care în această zi sunt reușiți cu turma. Turta, din grâu sau din porumb, se aruncă între oi ca gest ritual. Ziua de 8 noiembrie este totodată „Vara Arhanghelilor”, o zi de vreme caldă și senină, iar între Arhangheli și Crăciun se mai numără două până la patru zile

Foto: Andy Cat, Unsplash

senine, numite popular „Vara iernii”.

10 noiembrie – Filipii de toamnă marchează, potrivit tradiției, apropierea lupilor de sate, ca urmare a coborârii oilor. Filipii se sărbătoresc atât de femei cât și de bărbați, și se țin de obicei trei zile: 12, 13 și 14 noiembrie. Tradiția spune că Filipii au fost șapte frați răcători cu puterea de a-i pedepsi pe cei care nu îi cinstesc. Unul dintre ei, șchiop, a rămas în urmă și de aceea este sărbătorit mai târziu, pe 21 noiembrie.

Filipilor li se atribuie puterea de a apăra gospodăriile de foc, lupi, șerpi și primejdii în general. Dacă sărbătoarea nu este cinstită cum se cuvine, se crede că lupii vor ataca gospodăria. În zilele Filipilor se practică și ritualuri magice de apărare: lângă coș se atârnă o secure sau un topor pentru a ține lupii la distanță, ori se „leagă gura sobei” prin analogie magică, pentru ca gura lupului să rămână la fel de închisă.

30 noiembrie – Sfântul Apostol Andrei încheie toamna calendaristică. În ultima zi a lunii se pun semințe de grâu în apă, pentru a „citi” în modul în care ele cresc, cum va fi anul următor al celui care le-a pus la încolțit. La noi în țară, Apostolul Andrei este legat în mod special de lupi. Tradiția îl prezintă însoțit și călăuzit de un lup (animal considerat simbol al sanctuarelor dacice), Lupul

Foto: Nacho Dominguez Argenta, Unsplash

Foto: Vasilina Sirotina, Unsplash

Alb tainic, socotit căpetenia lupilor. Unele legende spun că Lupul Alb a fost alături de daci la căderea Sarmizegetusei și că spiritul său l-ar fi vegheat pe Apostol prin pustia Dobrogei, până la peștera care i-a oferit adăpost.

Toamna nu este doar un anotimp al bucuriei recoltei, ci și un timp al responsabilității față de ciclul care urmează. Datinile și superstițiile românești de toamnă, cu rădăcini adânci în viața agricolă și pastorală, în credințele populare și în vechile straturi precreștine, reflectă legătura strânsă a omului cu natura și cu schimbările sezoniere. Ele articulează o înțelepciune practică: cel care se pregătește cu temeinicie în toamnă traversează proba iernii și renaște cu forțe proaspete în noul an. Cum spune și vorba populară: „Ce pui, aia răsare; ce răsare, aia culegi.”⁶

Bibliografie

- [1] GHINOIU, Ion, *Mitologie română: dicționar*, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2013;
- [2] NICOLAU, Irina, *Ghidul sărbătorilor românești*, Editura Humanitas, 1998;
- [3] OLTEANU, Antoaneta, *Calendarele poporului român*, Editura Paideia, București, 2001
- [4] <https://cimec.ro/etnografie2/sarbatori-si-obiceiuri-traditionale/sarbatori-si-obiceiuri-de-toamna/>
- [5] <https://cimec.ro/etnografie2/sarbatori-si-obiceiuri-traditionale/sarbatori-si-obiceiuri-de-toamna/septembrie/>
- [6] <https://www.rador.ro/2014/09/26/toamna-anotimp-de-sarbatoare-si-recolta/>

Despre sensul filosofic al esteticii wabi-sabi

Lavinia Bratu

Foto: Taitopia Render, Unsplash

Privește: lumina cade blând pe vasul ușor ciobit, iar fibra lemnului a adunat o frumusețe uitată.

Simte: sub degete, suprafața aspră și caldă păstrează clipele care au trecut și cea care va veni.

Ascultă: doar foșnetul vântului sparge liniștea dimprejur, iar sunetul stins de apă reverberează în interior.

Miroase: mirosul curat de ceai plutește în aer, alături de pământul vechi și ploaia nouă.

Totul, ca o amintire care vrea doar să fie.

In tradiția culturală japoneză, puține concepte estetice au dobândit o densitate filosofică comparabilă cu aceea a principiului *wabi-sabi*¹. Departe de a desemna doar un stil artistic sau o preferință pentru obiecte rustice, acest concept trimite la un mod de a percepe existența, articulat în jurul impermanenței, simplității și acceptării imperfecțiunii. În această privință, *wabi-sabi* trebuie înțeles nu ca ornament al culturii japoneze, ci ca expresie a unei metafizici implicite, profund influențate de budismul zen.

Rădăcinile conceptului se află în modul în care zenul s-a constituit în Japonia ca practică spirituală și formă de disciplinare a percepției. Deși budismul fusese introdus încă din secolul al VI-lea, zenul capătă o identitate distinctă

¹ Termenul Wabi este derivat din rădăcina wa, o silabă care se referă la „armonie, liniște, pace”. Wabi semnifică aprecierea unei frumuseți austere și o atitudine senină și de acceptare. Sabi derivă din verbul sabu, care înseamnă „a descrește, a scădea” și substantivul susabi, care poate însemna „dezolare”. Sabi se referă, astfel, la frumusețea vechimii, a singurătății și a trecerii timpului.

abia în secolul al XIII-lea, prin afirmarea școlilor Rinzaï și Sôtō, cea dintâi orientată spre disciplina koan-ului² și a iluminării bruște, iar cea de-a doua spre practica zazen³ și interiorizarea non-dualității. [1] În perioada Muromachi, influența zenului se extinde dincolo de spațiul monastic și modelează artele japoneze, în special ceremonia ceaiului. În acel context se cristalizează și sensibilitatea asociată termenilor *wabi* și *sabi*, definiți sugestiv ca expresii ale unei atmosfere de „reținere, eleganță, simplitate și frumusețe.” [2]

Fundamentul filosofic al acestei sensibilități este dat de refuzul dualismului rigid dintre subiect și obiect. În viziunea zen, separarea dintre eu și lume este o iluzie care hrănește atașamentul și, prin el, suferința. Noțiuni precum *mu* (non-substanțialitate, negație a fixității) și *mujo* (impermanență, schimbare continuă) exprimă tocmai această ontologie a fluxului, în care totul curge și se schimbă, neputând fi posedat definitiv. [1]

De aceea s-a putut afirma că principiul *wabi-sabi* ocupă, în spațiul japonez, un loc analog idealului grec al frumuseții sau celui occidental al perfecțiunii. [3] Numai că, spre deosebire de modelele clasice europene, care au valorizat proporția, stabilitatea și plenitudinea formei, *wabi-sabi* privilegiază incompletul, uzura, discreția. El nu admiră

² Koan-ul este o întrebare, afirmație sau mică povestire paradoxală din budismul Zen, folosită pentru a depăși gândirea logică obișnuită și a provoca o înțelegere mai profundă.

³ Zazen este meditația Zen practică, de regulă, stând așezat în tăcere, cu atenție asupra respirației și a minții

obiectul perfect cizelat, ci lucrul modest, marcat de timp, scos din logica spectacolului. De aici și formula memorabilă prin care a fost desemnat drept „zen-ul lucrurilor”. [3]

Distincția dintre *wabi* și *sabi* este relevantă tocmai pentru înțelegerea acestui raport dintre interioritate și exterioritate. *Sabi* desemnează latura obiectivată a experienței estetice: patina timpului, rugina, singurătatea lucrurilor, frumusețea lor devenită vizibilă prin degradare. *Wabi*, în schimb, trimite la o dispoziție internă, spirituală: seninătatea austeră, împăcarea cu puținul, acceptarea unei existențe neostentative. [3] Împreună, cei doi termeni alcătuiesc un mod de a salva frumusețea din interiorul perisabilului.

În plan propriu-zis estetic, această viziune se concretizează într-o serie de trăsături recognoscibile: asimetrie, neregularitate, simplitate, textură brută, proporții modeste, apropiere de natural și o anumită indecizie formală, care refuză delimitările prea ferme. [3] Obiectul *wabi-sabi* nu se impune agresiv privirii, ci solicită o atenție lentă, contemplativă. Tocmai de aceea, experiența lui este în mod esențial tactică și meditativă. Formula atribuită tradiției ceaiului exprimă exemplar această intuiție: „cel care îl ține în mână, dacă își ascute și își limpezește sufletul, poate surprinde întreaga priveliște a profunzimilor universului chiar și în glazura unui *chaire*”. [4] Aici, miniaturalul nu restrânge lumea, ci o concentrează; umilul nu ascunde adevărul, ci îl face observabil.

Aranjament floral în stil wabi-sabi
Foto: quietminimal.com

Ceremonia ceaiului
Foto: Tiago Ebisui, Unsplash

Dintr-o perspectivă filosofică mai largă, relevanța lui *wabi-sabi* pentru modernitate constă în critica sa implicită la adresa culturii performanței, a controlului și a finisajului total. Lumea contemporană transformă adesea concepția de perfecțiune într-o normă estetică și existențială, iar transparența impecabilă a obiectelor într-un criteriu al valorii. În raport cu această logică, *wabi-sabi* introduce o corecție importantă: el amintește că manifestarea este imperfectă, că timpul nu distruge doar, ci și revelează, că frumusețea nu coincide neapărat cu ceea ce este complet, nou sau fără defect. Imperfecțiunea nu trebuie privită ca lipsă, ci ca semn al unei existențe finite.

În acest sens, *wabi-sabi* nu este doar o estetică particulară, ci și o propunere filosofică universală: aceea de a învăța să percepem lumea fără iluzia permanenței și fără obsesia unei forme finale. El invită la o etică a sobrietății, la o pedagogie a atenției și la o reconciliere cu ceea ce trece. *Wabi-sabi* devine o practică de acceptare a lumii și de trăire în armonie cu ea. Este o invitație de a renunța la superficialitate și la căutarea constantă a perfecțiunii în forme trecătoare, încurajând în schimb o conexiune mai profundă și echilibrată cu aspectele autentice și naturale ale vieții. ♡

Bibliografie

- [1] Nukariya, K. (2005). *Istoria zenului. Doctrina și practica zen în China și Japonia*, București: Editura Herald;
- [2] Gheorghe, A.M. (2019). *Japonia. Repere de cultură și civilizație*. București: Oscar Print;
- [3] Koren, L. (1994). *Wabi-Sabi: For Artists, Designers, Poets & Philosophers*. Stone Bridge Press;
- [4] Yamamoto, K. (2016). *Enigma Rikyū*. București: Editura Humanitas.

Jane Goodall

*o viață în slujba Naturii,
o voce despre speranță*

Alexandra Stancu

Foto: Jane Goodall – Vincent Calmel, JGI

In 1 octombrie 2025, la vârsta de 91 de ani, s-a stins din viață în mijlocul unui turneu de conferințe, Jane Goodall, cercetătoare și activistă pentru mediu, fidelă până la capăt misiunii pe care și-a asumat-o.

Într-un interviu planificat să fie difuzat după moartea sa, ne-a lăsat un ultim mesaj. Cu o privire blândă și cu inima plină de compasiune și speranță, s-a uitat la cameră și ne-a îndemnat să trăim o viață conștientă, responsabilă și cu sens:

„În fiecare zi a vieții voastre aveți un impact asupra lumii și voi alegeți care va fi acesta. Aș vrea să înțelegeți că facem parte din Natură. Chiar și astăzi când planeta este întunecată¹, încă există speranță. Nu pierdeți speranța. Dacă o pierdeți, veți deveni apatici și nu veți face nimic. Și dacă vreți să salvați ceea ce este încă frumos în lumea asta, dacă vreți să salvați planeta pentru generațiile viitoare, pentru nepoții voștri și nepoții lor, atunci gândiți-vă la acțiunile pe care le întreprindeți în fiecare zi: când sunt multiplicare de milioane de ori, chiar și acțiunile mărunte vor aduce schimbări mari.”

În mica noastră rubrică Pro Terra cred că se cuvine să aducem un omagiu vieții și operei Doamnei care a schimbat modul în care ar trebui să privim lumea și relația

noastră cu animalele și cu mediul înconjurător, nu ca stăpâni absoluți, ci ca participanți la Marea Viață de pe Pământ.

Jane Goodall s-a născut la 3 aprilie 1934, în Anglia, și încă din copilărie a visat să ajungă în Africa, să trăiască printre animale și să scrie despre ele. Nu a urmat calea academică tradițională, însă a știut să aplice ideea de *Kairos* din mitologia greacă – momentul prielnic care nu se repetă – și a știut să recunoască și să valorifice o oportunitate neașteptată, care i-a deschis drumul spre Africa, Tanzania, unde și-a început studiul cimpanzeilor în 1960.

Jane a apelat la o metodă pe cât de simplă, pe atât de inovatoare: cu multă răbdare, curiozitate și dragoste, s-a adâncit ani de zile în pădurea deasă din Gombe, observând cimpanzeii, fără prejudecăți și fără a interveni. Ea a observat că aceștia confecționează și folosesc unelte și a demonstrat că au personalități individuale distincte, formează legături de familie durabile, se îmbrățișează, se consolează reciproc și transmit cunoștințe de la o generație la alta – comportamente considerate până atunci exclusiv umane.

Anii în care a stat în liniște în pădure, observând cimpanzeii, i-au exersat răbdarea, curajul și au pregătit-o pentru ceea ce va deveni misiunea vieții sale.

¹ într-o stare gravă de degradare ecologică și morală, nota trad.

Foto: Jane Goodall Institute

O conferință menită să celebreze 25 de ani de cercetare a cimpanzeilor s-a transformat într-un moment de cotitură, în care Jane a realizat că lumea pe care o studia cu atâta dragoste dispărea din cauza defrișărilor masive, a braco-

najului și a comerțului cu animale vii. Mai mult, a aflat despre modul în care erau tratați cimpanzeii în laboratoarele de cercetare medicală. Toate acestea au avut impact în interiorul ei și a simțit că trebuie să facă ceva. Chiar dacă nu a știut de la început ce anume, și-a asumat această responsabilitate față de lumea pe care o iubea, față de Natură. Avea să spună

ulterior că „Am mers la conferință ca om de știință și am plecat ca activist.”²

Din acel moment Jane Goodall a petrecut cea mai mare parte a vieții ei călătorind și pledând pentru un viitor mai sănătos al planetei. A reușit să reducă treptat folosirea cimpanzeilor în experimente. A pus bazele **Institutului Jane Goodall** care operează în zeci de țări, gestionează sanctuare pentru cimpanzei orfani și programe de conservare a habitatelor. A lansat programul **TACARE** care a îmbinat conservarea mediului cu educația, sănătatea și micro-împrumuturile pentru comunitățile locale – un model reprodus ulterior în toată Africa. A fondat programul **Roots & Shoots** care a ajuns la milioane de tineri din peste 60 de țări, cultivând responsabilitatea față de mediu.

În anul 2002 a fost numită Mesager al Păcii al ONU, o platformă care i-a amplificat mesajul la nivel global și instituțional. Vocea ei s-a auzit neobosit zeci de ani în diferite comunități, întruniri oficiale, forumuri globale, o voce care de fiecare dată aducea speranță, bunătate și încredere

2 [The Scientific Legacy of Dr. Jane Goodall | The Earth Commons | Georgetown University](https://earthcommons.georgetown.edu/all/the-scientific-legacy-of-dr-jane-goodall/)

„O operă de binefacere
nu are niciodată nevoie
de premiu.”

Miguel de Cervantes

că noi oamenii putem să fim mai buni și putem să facem o lume mai bună pentru toate ființele de pe Pământ.

Acum este rândul nostru să dăm mai departe acest mesaj – nu doar prin cuvinte, ci și prin felul în care alegem să trăim. ♡

Foto: JGI /Chase Pickering

Bibliografie

- [1] Goodall, Jane; Abrams, Douglas - Cartea Speranței – ghid de supraviețuire în vremuri grele – editura ART, București 2023
- [2] Goodall, Jane; În umbra omului – Editura Meridiane, București 1985
- [3] <https://janegoodall.org/> accesat în aprilie 2026
- [4] <https://earthcommons.georgetown.edu/all/the-scientific-legacy-of-dr-jane-goodall/> accesat în mai 2026

Maimuțele și lumea lor

Inteligență,
comunicare
și fragilitatea
unor specii
în pericol

Carmen Chifiriuc

Cimpanzeu pescuind termite
Foto: Nick Riley, Jane Goodall Foundation

De ce ne fascinează primatele? În mod firesc, le privim cu un amestec de curiozitate și emoție: sunt animale cu o viață socială complexă, cu gesturi, expresii și reacții care par uneori surprinzător de „familiare”. Tocmai de aceea ele devin o oglindă a naturii vii: ne ajută să înțelegem mai bine cum apar atașamentele, învățarea, cooperarea și conflictul în comunități. Acest articol despre primat nu este o lecție de biologie, ci o întâlnire cu o lume plină de delicatețe, ingeniozitate și vulnerabilitate.

În limbajul comun, spunem „maimuțe” aproape tuturor primatelor, însă biologia face câteva distincții utile. Într-o categorie intră maimuțele cu coadă (de tip macaci, babuini, capucini), iar într-o alta maimuțele fără coadă – așa-numitele maimuțe antropoide sau hominoide: gibbonii și marile maimuțe (urangutani, gorile, cimpanzei și bonobo), alături de om. Dincolo de clasificări, un lucru este important: diversitatea este uriașă. Conform listei

taxonomice menținute de Grupul de Specialiști în Primat al IUCN, sunt recunoscute în prezent peste 500 de specii de primat (539 specii, raportat pentru decembrie 2024) [1].

Multe primat trăiesc în grupuri bine organizate, stabilesc relații de prietenie și au „politici” de grup. Își recunosc rudele, formează alianțe, negociază statutul în ierarhie și își petrec mult timp îngrijindu-se reciproc (*grooming*). Acest gest aparent simplu de curățare a blănii este de fapt o „monedă socială”: reduce tensiunile, întărește legăturile și poate reface relațiile după conflicte. În comunitățile de cimpanzei și bonobo, cercetările au descris reconcilierea post-conflict și comportamente de consolare [2]. În unele comunități apar chiar obiceiuri locale, transmise social, cum ar fi prinderea mâinilor ridicate ca un „A” în timp ce doi parteneri își îngrijesc blana (*grooming handclasp*) [3]. La bonobo, contactele socio-sexuale pot de asemenea

Urangutani
Foto: Dimitry B, Unsplash

expulzia paraziților intestinali, interpretat drept auto-medicație [8]. În sălbăticie, masculii de cimpanzeu pot coopera la vânătoare, iar succesul crește când participă mai mulți indivizi activi [9].

Una dintre cele mai cunoscute observații experimentale despre primat este de reacția la inechitate. Într-un studiu clasic, maimuțele capucin au refuzat recompensa atunci când au observat că un partener primește ceva mai bun pentru aceeași sarcină, un comportament interpretat ca sensibilitate la tratament inegal [10]. Nu înseamnă că primatelor au o morală ca a noastră, dar sugerează că rădăcinile cooperării și ale așteptărilor de corectitudine sunt mai vechi și mai profunde decât credem.

Mulți oameni spun, la prima întâlnire, că urangutanii (*orang hutan* – omul pădurii) au o privire tristă. Este posibil ca această impresie să vină din combinația dintre ochii adânciți, ritmul lor lent și expresia sobră, trăsături care pentru noi sunt ușor de citit emoțional. În realitate, urangutanii sunt animale cu o viață complexă, adesea mai solitară decât a celorlalte mari maimuțe, iar în captivitate pot apărea semne de stres sau de apatie dacă mediul nu le oferă suficientă stimulare. Tocmai de aceea, programele de conservare și reabilitare insistă pe protejarea habitatului și pe reducerea comerțului ilegal cu pui.

Dincolo de fascinație, există o realitate îngrijorătoare: un număr foarte mare de primat este amenințat. Sinteze

Capucin
Foto: Omar-Mena, Unsplash

reduce tensiunea după conflicte și facilitează coexistența pașnică [4].

Comunicarea primatelor nu se reduce la sunete, ele folosesc o combinație de vocalizări, posturi corporale, priviri, mimică și gesturi. Cimpanzeii de pildă, își anunță prezența sau emoțiile printr-un strigăt complex, de la gâfâit la urlat (*pant-hoot*), își marchează uneori teritoriul prin lovituri ritmice în trunchiuri (*drumming*) și pot solicita ajutor prin gesturi repetate; macacii folosesc expresii faciale pentru a semnaliza intenții pașnice sau agresive; gibbonii sunt renumiți pentru duetele lor, care întăresc perechea și delimitează teritoriul [5].

Primatele au inteligență practică și socială. Unele comunități de cimpanzei folosesc bețe pentru a extrage termite, frunze „împachetate” ca bureți pentru a bea apă sau unelte simple pentru a obține miere; capucinii pot folosi pietre ca „ciocan” pentru a sparge nuci. La macacii japonezi din insula Koshima a fost descris un fenomen celebru: spălarea cartofilor dulci în apă, un obicei nou care s-a răspândit în timp prin imitare și învățare socială [6]. Astfel de comportamente arată că există tradiții locale, nu doar instinct, iar la cimpanzei variabilitatea între comunități a fost analizată chiar în termeni de culturi non-umane [7]. În plus, unele primat par capabile de forme de auto-îngrijire sofisticată: la cimpanzei, înghițirea frunzelor fără a le mesteca a fost investigată ca un comportament asociat cu

recente din literatura de conservare arată că aproximativ două treimi dintre speciile de primate sunt considerate amenințate și că majoritatea populațiilor sunt în declin, principalele cauze fiind pierderea habitatului (defrișări, agricultură, infrastructură), vânătoria și comerțul ilegal [11]. La acestea se adaugă și presiunea bolilor emergente: în Africa centrală, epidemiile de Ebola au provocat declinuri dramatice în anumite populații de gorile (și au afectat și cimpanzei), arătând cât de fragile pot deveni ecosistemele atunci când se suprapun mai multe amenințări [12]. În cazul urangutanilor, presiunea asupra habitatelor din Asia de Sud-Est rămâne una dintre cele mai discutate teme, iar organizațiile de conservare semnalează declinuri severe în ultimul secol [13].

Putem contribui prin alegeri de consum mai responsabile (de

Macaci japonezi la scăldat
Foto: Jonathan Ansel Moy de Vitry, Unsplash

Gorilă
Foto: Joshua J Cotten, Unsplash

exemplu, produse care reduc presiunea asupra pădurilor tropicale), prin susținerea organizațiilor serioase de conservare și prin evitarea turismului sau a selfie-urilor, care exploatează animale sălbatice. La fel de importantă este educația: cu cât înțelegem mai bine viața primatelor, cu atât scade tentația de a le transforma în animale de companie sau în simple obiecte de divertisment. În final, a proteja primatele înseamnă a proteja pădurile, unul dintre cele mai importante ecosisteme care asigură condițiile de echilibru ale lumii în care trăim. ♡

Bibliografie

- [1] [iucn.org/.../2024-2025-iucn-ssc-primate-sg-report_publication.pdf](https://www.iucn.org/.../2024-2025-iucn-ssc-primate-sg-report_publication.pdf)
- [2] de Waal (2005). *Our Inner Ape*. Riverhead.
- [3] de Waal & Seres (1997). *Am J Primatol* 43:339–346.
- [4] Clay & de Waal (2015). *Behaviour*. 152(3-4), 313-334.
- [5] Tomasello (2008). doi:10.7551/mitpress/7551.001.0001
- [6] Kawai-(1965)-Monkey-culture-PRIMATES.pdf
- [7] Whiten et al. (1999). *Nature* 399:682–685.
- [8] Huffman & Hirata (2004). *Primates* 45:113–118.
- [9] Boesch (1994). *Anim Behav* 48(3):653–667.
- [10] Brosnan & de Waal (2003). *Nature* 425:297–299.
- [11] de la Torre et al. (2023). *Curr Biol* 33:R1291–R1293
- [12] Bermejo et al. (2006). *Science* 314(5805):1564.
- [13] [worldwildlife.org/species/orangutan](https://www.worldwildlife.org/species/orangutan)

Charis sau despre Grație

Paula Dron

Grația în dans
Foto: Kazuo Ota, Unsplash

De la cuvintele pe care le folosim pentru a admira eleganța unui dans, la bine-cunoscutul „grazie” din limba italiană și chiar până la cele românești „har” sau „carismă”, toate acestea sunt unite de un fir ce traversează istoria și limbile care au evoluat organic alături de cei care le-au vorbit; acest fir este limba greacă veche, un izvor străvechi din care provin o bună parte a cuvintelor pe care le folosim.

Descoasem de data aceasta termenul grecesc *charis* (gr. *Χάρις*, pronunțat în limba română „haris”) a cărui paletă de sensuri este uimitoare: o parte legate de frumusețea fizică (*grație, farmec, șarm, splendoare, plăcere*), altele de aspecte interioare (*bucurie, încântare, curtoazie, generozitate, favoare, dar, har*); toate în realitate împletindu-se în folosință, de aici și subtilitatea și iată, farmecul acestei limbi vechi. În aceeași măsură, limba soră, latina, a oferit o variantă semantică înrudită cu cea grecească – cuvântul *gratiae* (*grație, mulțumire, favoare, protecție, recunoștință*).

Cuvântul este folosit inițial în primele opere grecești, *Iliada* și *Odissea* lui Homer, pentru a sublinia șarmul și splendoarea exterioară a unei persoane, care oferă bucurie și plăcere celui care o admiră. Adeseori, acest *charis* este presărat de către zei pentru a-i înfrumuseța pe protejații lor din poveste, este un dar divin: Atena toarnă *charis* peste capul și umerii lui Odiseu înaintea întâlnirii lui cu tânăra Nausicaa (*Odissea*.6.232ff.). Este de asemenea și un artificiu al Herei când dorește să-l încante pe Zeus „și din

ea iradia o mare splendoare” (*Iliada*. 14.183). Observăm cât de legat este conceptul grației de ideea frumuseții, *kallos* pe grecește (gr. κάλλος), și le vom lega și noi mai departe de cele trei Grații – *Charites* (la Hesiod cu numele de *Aglaia* sau strălucirea, splendoarea; *Eufrosina* sau veselia, buna dispoziție; *Thalia* sau înflorirea, abundența vieții). Dacă în universul grec antic, cele nouă muze patronate de solarul Apollo aveau rolul de a insufla inspirația diverselor arte muritorilor, Grațiile, aflate sub aripa zeiței înseși Afrodită, aduceau o atingere suplimentară de rafinament și frumusețe operelor directe venite de la Muze. Grațiile îmbogățesc astfel dimensiunea emoțională și socială a oamenilor, aducând farmecul, căldura, bucuria care fac viața demnă de trăit.

De altfel, de aici și sensul de „dar” sau „favoare divină”. Pentru că, așa cum spunea și Pierre Grimal: „*La urma urmei, grația (charis) nu este, înainte de orice, inefabilul însuși?*”¹ Acel lucru pe care nu-l putem transpune foarte concret în cuvinte, dar îl simțim în unele momente ca și cum am fi „sub grația unui zeu”, când privim splendoarea din natura ce nu conținește să ne impresioneze sau în momentele de armonie umană. ♡

¹ « tout bien considéré, la grâce (charis) n'est-elle pas, avant tout, l'ineffable? », publicația *Gnomon* (1969) 521

Bibliografie

- [1] *Charis in Homer and the Homeric Hymns*, Mary Scotta, Acta Classica, 1983, <https://www.jstor.org/stable/24591771>, accesat la 22.16.2026, 20:45

Parmenide

Corina Munteanu

Foto: Michael Baccin, Wikimedia Commons

Parmenide a fost un filosof grec presocratic, fondator al Școlii Eleate. S-a născut în anul 515 î.Hr., la Elea, într-o familie aristocrată, și a jucat un rol civic important ca legislator al cetății sale natale. În plan cosmologic a susținut sfericitatea pământului, centralitatea sa în Univers și identitatea dintre luceafărul de seară și cel de dimineață, distincții notabile pentru epoca sa.

Deși a fost elevul lui Xenofan, influența determinantă în orientarea sa filosofică a exercitat-o pitagoreicul Ameinias, cel care l-a condus spre o viață contemplativă. Parmenide a aderat un timp la doctrina pitagoreică, dar s-a desprins și de aceasta, elaborând o perspectivă filosofică proprie. Poemul său filosofic „Despre natură”, împărțit în două capitole – „Calea Adevărului” și „Calea Opiniilor” – a abordat teme de metafizică și de ontologie, a susținut ideea că întreaga existență este o unitate compactă, indivizibilă și nemișcată și a exprimat pentru prima dată în istoria filosofiei dualismul fundamental existent în Univers între Ființă și Aparență, susținând că Ființa este unică, imuabilă și eternă, iar schimbarea este o iluzie a simțurilor efemere. Prin afirmația că adevărata realitate nu se schimbă, Parmenide a orientat filosofia către studiul abstract al Ființei, al esențelor lucrurilor și al metodei de a ajunge la Ființă, cu ajutorul lui *Nous*. Termenul *Nous* nu este o inferență, ci o recunoaștere imediată, o iluminare instantanee, o „vedere cu mintea”, intuiție intelectuală capabilă să surprindă esența, realitatea dincolo de aparențe. Numai ceea ce este poate fi obiect al acestei facultăți, iar tot ce ține de non-existență rămâne în afara gândirii autentice.

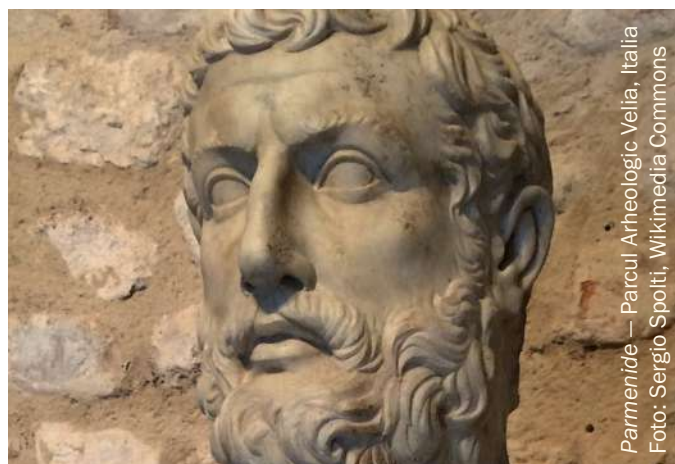
Parmenide, care afirma că „totul este nemișcat”, a fost adesea văzut ca opusul lui Heraclit, cel care susținea că „totul curge”.

Parmenide a influențat filosofi ca Empedocle, Anaxagoras, Platon, Plotin și Heidegger, iar Zenon din Elea i-a fost cel mai de seamă discipol. Timon a spus despre el: „mare la suflet și-n gânduri fu cândva Parmenide, care rațiunii a supus nălucile închipuirii”.

Iată două citate din poemul „Despre natură”:

*Lucrurile toate să afli, tu mintea îți ostenește:
Miezul rotunjit al adevărului statornic,
Și păreri omenești, dar nu te încrede în ele*

*Domn să nu-ți fie nici ochiul, sonora ureche ori limba;
Numai rațiunii încrede-i cântarul cinstitei dispute*

Parmenide — Parcul Archeologic Vela, Italia
Foto: Sergio Spolti, Wikimedia Commons

Bibliografie

- [1] Diogene Laertios — *Despre viețile și doctrinele filosofilor*, Ed. Polirom, Iași, 1997.
- [2] Guthrie, W.K.C. — *O istorie a filosofiei grecești*, vol 2, trad. Diana Roșculescu, Ed. Teora, 1999

Noua Acropolă este o organizație internațională, fondată de prof. Jorge Angel Livraga în anul 1957, prezentă azi în peste 60 de țări din întreaga lume și constituită ca o școală de filosofie care promovează cultura și acțiunile de voluntariat.

Filosofia înseamnă, așa cum o indică și etimologia cuvântului, dragoste pentru înțelepciune sau cunoaștere. Înțelepciunea este mai mult decât o simplă sumă de cunoștințe și reprezintă cunoașterea adevărată a lucrurilor, a situațiilor, a legilor naturii, a oamenilor, a istoriei, precum și capacitatea de a acționa just în toate împrejurările, în cel mai elevat mod posibil.

Noua Acropolă este o școală de filosofie ce are ca principal obiectiv – după cuvintele fondatorului său – transformarea îndemnului „Cunoaște-te pe tine însuși” într-o realitate vie... Mai departe el afirmă: „Filosofia noastră este o filosofie a acțiunii în toate planurile la care poate accede conștiința...”

În Noua Acropolă (în „noua cetate înaltă”) filosofia nu este doar teorie, ci are un pronunțat caracter practic care, pornind de la studiul eticii, încurajează formarea unei personalități capabile să răspundă mai bine solicitărilor vieții. Desfășurarea programei școlii de filosofie începe cu un curs introductiv, pe care l-am numit *Filosofie pentru viață*.

Foto: Michael Hamments, Unsplash

curs de Filosofie pentru Viață

Tematica cursului de filosofie pentru viață:

ETICĂ

1. Filosofia naturală și valorile etice
2. Ființa umană și Cosmosul
3. Înțelepciunea Indiei: Bhagavad-Gītā
4. Texte vechi tibetane: Glasul liniștii. Valoarea introspecției și a reflecției
5. Filosofia budistă: înțelegerea și depășirea crizelor
6. Înțelepciunea Chinei: Confucius

SOCIOPOLITICĂ

7. Provocarea vieții sociale: problemele actuale ale lumii și ale ființei umane
8. Platon: mitul peșterii
9. Aristotel: căutarea fericirii
10. Plotin și școala neoplatonică
11. Importanța educației, rolul cetățeanului
12. Egiptul Antic: justiția ca o determinantă a vieții colective
13. Stoicism: Epictet, Seneca și Marcus Aurelius

FILOSOFIA ISTORIEI

14. Filosofia istoriei: experiența ca motor pentru viitor
15. Importanța transmiterii: surse, fundamente și științe complementare
16. Istorie și mitologie: interpretarea simbolurilor
17. Ciclurile istoriei
18. Libertate și destin: chei pentru deschiderea ușilor viitorului

ÎNSCRIERI

București

- * 6 octombrie
- * noiembrie

Cluj-Napoca

- * 14 octombrie

Sibiu

- * 20 octombrie

De pe băncile școlii de filosofie Noua Acropolă

„Mulți cred că filosofia este ceva rece, că înseamnă pur și simplu să știi ce au spus Aristotel, Platon, Hegel și așa mai departe. Nu, adevărata filosofie pe care noi o revendicăm nu este doar o filosofie a cuvintelor; este o filosofie a cuvintelor și a faptelor, o filosofie vie, tradițională și cuprinzătoare, care nu ne vorbește doar despre ființă și lucrurile în sine sau despre ființă în raport cu timpul, ci despre toate acestea și multe altele, aplicate vieții de zi cu zi.”

*Jorge Ángel Livraga, fondator al școlii de filosofie Noua Acropolă
„Omul în fața misterului vieții și al morții”*

Oportunitatea de a trăi un Ideal filosofic

Sonia Ivanovici, București

Foto: Erik van Dijk Unsplash

In Asociația culturală Noua Acropolă urmez cursuri de filosofie și particip la activități de voluntariat cultural și umanitar alături de colegi și prieteni, începând de prin anii 90. Împreună am acumulat experiențe în dezvoltarea proiectelor care vizează promovarea valorilor fundamentale umane și trezirea interesului pentru studiul permanent, inspirat din mari gânditori și vizionari și din exemplele culturale și civilizatoare pe care le moștenim.

Filosofia este prin definiție dragoste pentru cunoaștere, pentru înțelepciune, pentru adevăr și, în cazul școlii noastre, nu se oprește doar la concepte. Prin prisma filosofiei practice – pentru minte și suflet – descoperi că de fiecare dată cunoști și interpretezi mai clar viața și umanitatea. Învățăturile din etică, psihologie, artă, istorie, simbolică, filosofia științei etc, cu valorile lor atemporale și eclectice, mi-au oferit numeroase motive de reflecție și de acțiune concretă. Am înțeles că fiecare om se poate simți parte integrantă a unui tot mai mare (Univers) și că este responsabil pentru porțiunea care îi revine, precum și pentru propriile alegeri.

Astfel, am ales să merg mai departe de satisfacerea curiozității intelectuale și de proiectarea ei în exercițiul gândirii speculative. Filosofia practică diferă prin propria definiție,

care indică o disciplină interioară a ființei umane în a se descoperi pe sine – în solitudine și în lume – în a-și afla potențialul și a se integra activ în dansul evoluției universale. Așa înțeleg enigma vieții, mai presus de urcușurile și coborâșurile aferente existenței personale.

Școala de filosofie Noua Acropolă mi-a consolidat convingerile, mi-a înlesnit conviețuirea cu ceilalți, m-a inspirat să-mi cultiv abilitățile artistice, să-mi deschid inima către frumusețe, bunătate și justete, să-mi păstrez cu demnitate principiile, să combat tentațiile, slăbiciunile și ignoranța proprie, prin conștientizarea lor progresivă. Mi-a trezit dorința de a vedea mai clar lucrurile, de a dezvolta spiritul de observație (de ce? cum? și pentru ce?) și nu în ultimul rând, prețiosul **discernământ** – competență indispensabilă pentru inteligența și mintea morală.

Când filosofia deschide unui individ porțile înțelepciunii, imaginației creatoare și inspirației, când îl ajută să redevină așa cum trebuie să fie, natural și puternic (legal și nu abuziv), atunci nu poți fi decât bucuros că ai oportunitatea să trăiești un asemenea Ideal. Sunt recunoscătoare celor care au fondat și conduc Noua Acropolă la nivel național și internațional pentru toate aceste bogății regăsite.

Noua Acropolă

Cele trei Grații
Paradise, Nevada, S.U.A.
Foto: Aaron Houston, pexels

București

Nouă Acropolă din România a sărbătorit Ziua Artelor, iar la sediul central din București a avut loc prelegerea intitulată „Delicatețea sentimentelor în artă”.

S-a vorbit despre ce înseamnă delicatețea, despre ce sunt sentimentele și care este rolul lor dar și despre ce este arta și rolul ei în viața omului.

S-a exemplificat prin arta chineză, prelegerea reușind să pună în evidență în mod sintetic caracteristicile esențiale

ale picturii, poeziei, arhitecturii și artei chinezești în general.

Noua Acropolă din București a organizat un eveniment cu totul inedit cu ocazia Zilei Artelor: o întâlnire dedicată celor două mari tradiții care au modelat profund cultura europeană, cântarea bizantină și cântul gregorian.

Cei prezenți au avut parte și de un moment muzical special: un recital la violoncel și violă da gamba susținut de doamna Emilia David, care a deschis un dialog sensibil între reflecția filosofică și experiența vie a muzicii.

Cluj-Napoca

Cu ocazia Zilei Artelor am participat la Festivalul HealthFest cu două dialoguri filosofice, despre fericire și despre gestionarea diferitelor aspecte ale vieții într-un timp cât mai scurt.

Constanța

Cu prilejul Zilei Artelor, Noua Acropolă Constanța în parteneriat cu Muzeul de Artă Constanța, a organizat la Muzeul de Sculptură „Ion Jalea” atelierul „Numărul de Aur – Matematică în natură și în artă”. Pornind de la exemple din natură și din istoria artei, am reflectat împreună asupra întrebării dacă frumusețea este doar o experiență subiectivă sau dacă ea exprimă o ordine pe care omul o poate descoperi și recunoaște.

Atelierul a îmbinat observația, dialogul filosofic și creația artistică. Fiecare participant și-a exprimat propria viziune asupra armoniei într-o lucrare inspirată de spirala de aur și de șirul lui Fibonacci, iar împreună acestea au alcătuit o imagine a diversității modurilor în care înțelegem frumosul.

Iași

Noua Acropolă Iași a celebrat Ziua Artelor printr-un omagiu adus florilor. Cu acest prilej au fost organizate două evenimente:

- Atelier de creație cu aranjamente florale inspirate din arta japoneză Ikebana
- O conferință intitulată „Simbolismul florilor în artă”, care a urmărit parcursul florilor din antichitate până în perioada modernă. Cel din urmă eveniment a fost însoțit de momente artistice, poezie și cor.

Timișoara

Pensule, culori și simboluri vechi de mii de ani.

De Ziua Artelor, sediul nostru s-a transformat într-un mic atelier de artă și explorare culturală. Am pictat basoreliefuli inspirate din Egiptul Antic – Benu, Ochiul lui Ra, Maat, flori de lotus și lei egipteni – și am descoperit simbolismul care le însuflețește. La final, fiecare participant a plecat acasă cu propria creație. Mulțumim tuturor celor care au pictat alături de noi!

Oradea

Mandala, simbol al armoniei interioare.

În data de 11 iunie, cu ocazia Zilei Artelor, la Oradea a avut loc o prezentare despre mandală. Termenul provine din limba sanscrită și înseamnă „cerc magic” sau „cerc sacru”. Ea este construită în jurul unui centru și exprimă ideea de unitate, armonie și legătură între lumea vizibilă și cea invizibilă. În tradițiile budiste și hinduiste, mandala este folosită ca sprijin pentru concentrare și meditație. Ea poate fi realizată din nisip colorat, pictată sau reprezentată prin forme complexe, fiecare element având o semnificație spirituală.

Astăzi, mandala este privită nu doar ca un motiv decorativ, ci ca un reper cultural și spiritual care exprimă echilibrul, sensul și armonia lumii. După prezentare, a avut loc un atelier de mandale realizate prin metoda punctării.

Sibiu

Vineri, 26 iunie 2026 am aniversat Ziua Artelor printr-o conferință dedicată rolului artei în viața omului contemporan, ce a readus în atenția publicului o idee veche, dar surprinzător de actuală: arta nu este un lux, ci o nevoie profundă a ființei umane și o cale către propria frumusețe interioară.

Pornind de la o întrebare aparent simplă – „La ce servește arta?” –, am propus o reflecție asupra frumuseții, o calitate intrinsecă a Naturii și a Universului, pe care omul o poate recunoaște intuitiv în fața naturii sau a unei opere de artă.

Arta acționează asupra omului prin trei elemente: *ritul*, care scoate ființa din timpul cotidian și transformă o acțiune obișnuită într-una semnificativă (un concert, un spectacol); *etosul*, capacitatea artei de a modela caracterul și de

a influența emoțiile; și *catharsisul*, eliberarea și purificarea emoțională care permit privitorului să vadă lucrurile cu mai multă seninătate și obiectivitate.

În final, discuția s-a mutat de la operă la om: poate omul însuși să exprime frumusețea prin ceea ce este? Am propus cultivarea frumuseții în gândire, în sentimente, în limbaj și în comportament, vorbind despre echilibru, proporție și despre importanța de a gestiona just timpul, „cea mai de preț avuție”, după Seneca.

Concluzia conferinței a fost una optimistă și practică: frumusețea interioară nu se naște singură, ci se cultivă „asemenea unei grădini cu flori”, prin alegerile zilnice pe care le facem. Publicul a fost invitat nu doar să admire frumusețea, ci să devină el însuși creator de frumos – în gânduri, sentimente și fapte.

Conferințe, Dialoguri, Evenimente

Actorul Grec — Charles A. Bourgeois (1838–1886)
Grădinile Luxembourg din Paris
Foto: Tatiana Tzviatkova, Pexels

București

octombrie – *Conferință: Despre educația la Platon și Aristotel* la Biblioteca Metropolitană
25 octombrie, ora 11:00 – *Tur ghidat Mircea Eliade*

Zilele Filosofiei

noiembrie – *Expoziție despre filosofi*
noiembrie – *Prelegere despre platonims în istorie*
noiembrie – *Dialog filosofic: Republica*
noiembrie – *Conferință: Teme filosofice universale în opera lui Mihai Eminescu* la Biblioteca Metropolitană

decembrie – *Conferință: Despre ciclurile timpului și solstițiul de iarnă; despre tradițiile Crăciunului în România* la sediul Noua Acropolă București

Brașov

octombrie – *Conferință: Orfeu și lira sa*
noiembrie – *Conferință: Hypatia, o stea a filosofiei din Alexandria*
decembrie – *Conferință: Simboluri în picturile din Egiptul Antic*

Cluj-Napoca

octombrie – *Clubul de lectură: „Faust” de Johann Wolfgang Goethe*
10 octombrie – *Atelier filosofic: Mit. Minte. Provocare inspirat din Odiseea*

noiembrie – *Clubul de lectură: „Soluția Schopenhauer” de Irvin D. Yalom*

21 noiembrie – *Ziua Filosofiei - moment dedicat lui Constantin Brâncuși în colaborare cu Liceul de Artă Romulus Ladea din Cluj-Napoca și cu asociația Art Link Transilvania*

11 iulie, ora 16:00 – *Atelier: Pauză creativă – Incursiune în cultura minoică*

1 august – *Atelier: Pauză creativă – Incursiune în cultura indiană*

august – *Povești pe Via Transilvanica*

Constanța

octombrie – *Cafeneaua Filosofică: Ce lăsam moștenire ca civilizație?* la Ludens

octombrie – *Prezentare și atelier practic: Simbolurile florale* la Muzeul de Artă Constanța

octombrie – *Club de carte: Învățăturile lui Confucius*

octombrie – *Conferință: Simbolurile Mării* la sediul Noua Acropolă Constanța

Zilele Filosofiei

noiembrie – *Conferință: este iluzia? Ce este realitatea? Ce este adevărul?*

noiembrie – *Club de carte: „În căutarea sensului vieții” de Victor Frankl*

decembrie – *Club de carte: „Ramses” de Christian Jacq*

Iași

octombrie – *Atelier filosofic conversațional: În căutarea Idealismului*

noiembrie – *Atelier filosofic conversațional: Î în căutarea frumuseții interioare*

Zilele Filosofiei

noiembrie – *Atelier de mandale*

noiembrie – *Prelegere: Discernământul în era digitală*

octombrie – *Atelier filosofic conversațional: În căutarea nemurii. Teatru Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte*

Sibiu

16 octombrie, ora 18:30 – *Masă rotundă: În căutarea adevărului, din Orient spre Occident*

20 octombrie, ora 18:00 – *Ziua Filosofiei: Filosofie și știință – Epigenetica și filosofia: despre ADN și devenirea umană*

11 decembrie, ora 18:00 – *Conferință: Simbolurile Egiptului Antic și film documentar: Egiptul Antic – Pământ iubit*

12 decembrie, ora 11:00 – *Atelier de pictură: Simboluri în Egiptul Antic*

Timișoara

Săptămâna Culturii, ediția a XIII-a: Limbajul Simbolurilor

19–24 octombrie – *Conferințe despre simbolism: Egiptul Antic, Grecia Antică, Mayașii, Celții* la Biblioteca Județeană Timiș, Filiala „Casa Tineretului”

19–24 octombrie – *Expoziție „Limbajul Simbolurilor”*

19 noiembrie – *Atelier filosofic: Gândește liber* la Institutul Francez Timișoara

Zilele Filosofiei

23–28 noiembrie – *Filosofie și Știință – Presocraticii și începuturile științei:*

– *Heraclit din Efes: Universul în continuă schimbare*

– *Parmenide din Elea: Iluzia schimbării*

– *Pitagora din Samos: Universul exprimat în numere*

Oradea

octombrie – *Atelier de pictură pe basoreliefuluri - Egiptul antic și dialog despre etică*

noiembrie – *Ziua Filosofiei - Cele 12 munci ale lui Herakle sau cum să fii erou în zilele noastre - prezentare și dialog*

decembrie – *Epicur - Despre fericire*

Parnasul — Rafael (1483–1520)

Apollo, muzele și marii poeți pe Muntele Parnas
Stanza della Segnatura, Palatul Apostolic din Vatican

Foto: Wikimedia Commons

„Bunătatea aparține de esența moralei, iar Frumosul de cea a artei. Pe aceste două arhetipuri ne fundamentăm cunoașterea adevăratei arte și moralității. Când dăm naștere unui ideal și-i conferim trăirile cele mai nobile pe care le-am resimțit sau experimentat în partea cea mai sensibilă a conștiinței noastre, în realitate le recunoaștem valoarea și devenim mai receptivi la ele. Contemplând idealuri precum cele ale purității, seninătății, frumosului sau bunătății și fixându-ne întreaga atenție asupra lor, experimentăm mai deplin natura acelor calități.”

N. Sri Ram, „O cale spre Realitate”

